

Pylypenko, A. A., Dzyobko, I. P., and Pysarchuk, O. V. *Formuvannya oblikovo-analitychnoho zabezpechennia upravlinnia vytratamy pidpriemstv ta ikh ob'ednan* [Formation of accounting and analytical software cost management of enterprises and their associations]. Kharkiv: Vyd-vo KhNEU, 2011.

Toporkova, O. V., and Shevchenko, M. V. "Orhanizatsiia upravlinnskoho obliku vytrat za systemoiu «dyrekt-kostynh» na pidpriemstvakh restorannoho hospodarstva" [Company management cost accounting system "direct costing" for restaurants and

catering enterprises]. *Ekonomichna stratehiia i perspektyvy rozvytku sfery torhivli ta posluh*, no. 1 (1) (2009): 200-205.

Yancheva, L. M., Shtal, T. V., and Ilchenko, M. O. "Metodychni pidkhody do orhanizatsii bukhhalterskoho obliku vytrat vyrobnytstva ta obihu na pidpriemstvakh restorannoho hospodarstva" [Methodological approaches to accounting costs of production and circulation for restaurants and catering enterprises]. *Ekonomichna stratehiia i perspektyvy rozvytku sfery torhivli ta posluh*, no. 2 (2012): 11-17.

УДК 338.2

ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВЕ БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ ГОСПОДАРСТВА

© 2015 КАСИЧ А. О.

УДК 338.2

Касич А. О. Програмно-цільове бюджетування як інструмент управління сталим розвитком господарства

Метою статті є дослідження проблем спрямування бюджетного процесу на забезпечення сталого розвитку країни. Проведено дослідження теоретичних положень існуючих взаємозв'язків між економічним зростанням і державними витратами. Наголошено, що державні витрати, які розраховуються як частка від ВВП%, можуть забезпечувати як прискорення економічної динаміки, так і її сповільнення. На основі узагальнення світового досвіду перетворення державних витрат у важіль сталого розвитку сформульовано основні принципи забезпечення ефективного управління ними в сучасних умовах. У результаті дослідження основних показників Державного бюджету України виокремлено основні проблеми, які і потребують застосування сучасних управлінських інструментів. Застосування програмно-цільового підходу в процесі формування бюджету України розглядається в контексті орієнтації на прискорення економічного зростання. Серед дієвих інструментів програмно-цільового підходу аргументується застосування бюджетної консолідації, завдання якої обґрунтовано з урахуванням як середньо-, так і довгострокових цілей забезпечення сталого розвитку. Перспективою подальших досліджень у даному напрямку є розробка сценаріїв економічного розвитку в умовах реалізації різних цілей бюджетного процесу.

Ключові слова: програмно-цільове бюджетування, сталий розвиток, державний бюджет, державний борг.

Рис.: 2. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 14.

Касич Алла Олександрівна – доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри бухгалтерського обліку, аналізу і аудиту, Кременчуцький національний університет ім. М. Остроградського (вул. Першотравнева, 20, Кременчук, 39600, Україна)

E-mail: kasich.alla@gmail.com

УДК 338.2

Касич А. А. Програмно-целевое бюджетирование как инструмент управления устойчивым развитием хозяйства

Целью статьи является исследование проблем направления бюджетного процесса на обеспечение устойчивого развития страны. Проведено исследование теоретических положений существующих взаимосвязей между экономическим ростом и государственными расходами. Отмечено, что государственные расходы, которые рассчитываются как доля от ВВП%, могут обеспечивать как ускорение экономической динамики, так и ее замедление. На основе обобщения мирового опыта преобразования государственных расходов в рычаг устойчивого развития сформулированы основные принципы обеспечения эффективного управления ими в современных условиях. В результате исследования основных показателей Государственного бюджета Украины выделены основные проблемы, которые и требуют применения современных управленческих инструментов. Применение программно-целевого подхода в процессе формирования бюджета Украины рассматривается в контексте ориентации на ускорение экономического роста. Среди действенных инструментов программно-целевого подхода аргументируется применение бюджетной консолидации, задача которой обоснована с учетом как средне-, так и долгосрочных целей обеспечения устойчивого развития. Перспективой дальнейших исследований в данном направлении является разработка сценариев экономического развития в условиях реализации различных целей бюджетного процесса.

Ключевые слова: программно-целевое бюджетирование, устойчивое развитие, государственный бюджет, государственный долг.

Рис.: 2. **Табл.:** 1. **Библ.:** 14.

Касич Алла Александровна – доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой бухгалтерского учета, анализа и аудита, Кременчугский национальный университет им. М. Остроградского (ул. Першотравневая, 20, Кременчуг, 39600, Украина)

E-mail: kasich.alla@gmail.com

UDC 338.2

Kasych A. O. Results-Based Budgeting as a Management Tool for a Sustainable Development of Economy

The article is aimed at studying the issues of direction of the budgetary process towards a sustainable development of country. A study of theoretical provisions related to the existing linkages between economic growth and public spending was carried out. It has been specified that public expenditures, which is calculated as a percentage of GDP%, can provide either accelerating of economic dynamics, or its deceleration. On the basis of generalization of world experience of transforming the public expenditures into a lever for sustainable development, the basic principles to ensure effective management under current conditions have been formulated. A study of the major indicators of the State budget of Ukraine highlighted the main problems, which require the application of contemporary management tools. Application of the results-based approach in the process of forming the budget of Ukraine was considered in the context of the accelerated economic growth orientation. Among other effective tools of the results-based approach, the use of budgetary consolidation, which objective is substantiated in the light of both medium- and long-term goals of sustainable development, can be reasoned. Prospect of further research in this area will be development of scenarios of economic development in the context of implementation of various objectives of the budget process.

Key words: results-based budgeting, sustainable development, State budget, national debt.

Pic.: 2. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 14.

Kasych Alla O. – Doctor of Science (Economics), Professor, Head of the Department of Accounting, Analysis and Audit, Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University (vul. Pershotravneva, 20, Kremenchuk, 39600, Ukraine)

E-mail: kasich.alla@gmail.com

Стратегією сталого розвитку, відповідно до Порядку денного XXI століття, визначається досягнення не лише цілей довгострокового економічного розвитку, а соціального та екологічного, що вимагає подолання бідності, зменшення навантаження на оточуюче середовище. Реалізація як складових цілей, так і стратегії загалом залежить, у тому числі, від бюджетної політики держави.

Питання спрямування держави на сталий розвиток за рахунок удосконалення інструментів бюджетної політики залишаються актуальними і в наш час, особливо для України. У науковій літературі відбувається розвиток теорії бюджетування на макрорівні, а методична база щодо розробки вдосконаленого інструментарію представлена переважно в документах різних міжнародних організацій.

Результати теоретичних досліджень існуючого взаємозв'язку між економічним зростанням і державними витратами наведено, перш за все, у працях зарубіжних вчених: Алексіо К. [9], Карлшторма К. [10], Мітчела Д. [12], Кіма Дж. [11], Рема Р. [13]. Увага українських вчених зосереджена переважно на узагальненні зарубіжного досвіду та пошуку ефективних методів удосконалення бюджетної політики країни. Інструменти фінансової консолідації викладено в роботі Зайчикової В. [3]. Основні напрями та механізми консолідації національних бюджетних систем країн – членів ЄС та в цілому інтеграційної структури розкрито в праці Поручника А. [7].

Метою статті є ідентифікація основних проблем формування та виконання Державного бюджету України та їх впливу на показники сталого розвитку, а також визначення ефективних інструментів підвищення ефективності управління цими процесами.

Розробка стратегії сталого розвитку вимагає врахування показників державного бюджету, таких як динаміка та структура доходів і витрати, дефіцит, державний борг і витрати на його обслуговування тощо. Відразу слід наголосити, що реалізація амбіційних цілей сталого розвитку в умовах країн, що розвиваються, потребує не лише збільшення державних витрат на розвиток, залучення зовнішніх додаткових джерел, а й дотримання жорсткої

бюджетної дисципліни. Питання ролі бюджетного процесу в забезпеченні сталого розвитку економіки потребує вивчення не лише з позицій теоретичних положень, а й з урахуванням найкращого досвіду інших країн.

Економічна теорія не робить однозначних висновків щодо впливу державних витрат на економічну ефективність. За одних обставин і низькі рівні державних витрат будуть забезпечувати прискорення економічного зростання, а за інших обставин – більш високі державні витрати забезпечили б вагомніше економічне зростання (рис. 1).

Як результат кожна країна реалізує власну фінансову політику, з урахуванням етапу розвитку країни, досягнутого рівня, конкретних умов тощо. Найбільш узагальненими показниками масштабів діяльності держави є частка державних витрат у ВВП та їх величина в абсолютному вираженні з розрахунку на душу населення (рис. 2).

Наведені дані підтверджують дискусійний характер питання відсотку перерозподілу ВВП через державний бюджет і на практичному рівні. Вищі показники економічної динаміки показують країни, які мають низьку частку державних витрат у ВВП, а з досягненням певного рівня розвитку зростає і величина ВВП, що перерозподіляється через бюджет. Так, Запатріна І. [4] наголошує, що у країнах Південно-Східної Азії (Японія, Корея, Тайвань, Сінгапур, Китай) державні витрати на початку реформування не перевищували 12–15% ВВП. А у розвинених країнах має місце зростання державної частки в економіці. Пояснюється це прискоренням зростанням суспільних витрат в умовах ускладнення економічного середовища та, відповідно, збільшення частки державних послуг. Однак ситуація змінюється досить кардинально в умовах економічної кризи. Так, розвинені країни, зіткнувшись з проблемами рецесії, відчували погіршення ситуації в бюджетній сфері та значно активніше почали застосовувати політику обмеження державних витрат. Розрахунки короткострокових перспектив у бюджетній сфері змушують застосовувати соціально непопулярні заходи.

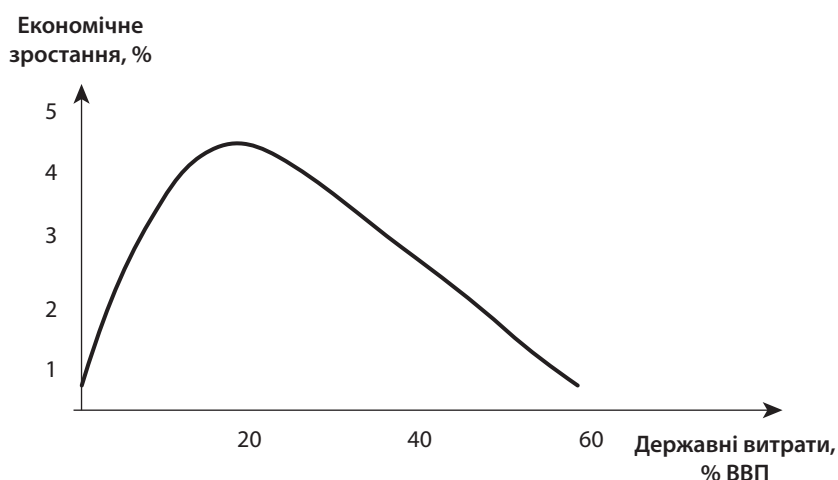

Рис. 1. Взаємозв'язок темпів економічного зростання та державних витрат

Джерело: [12].

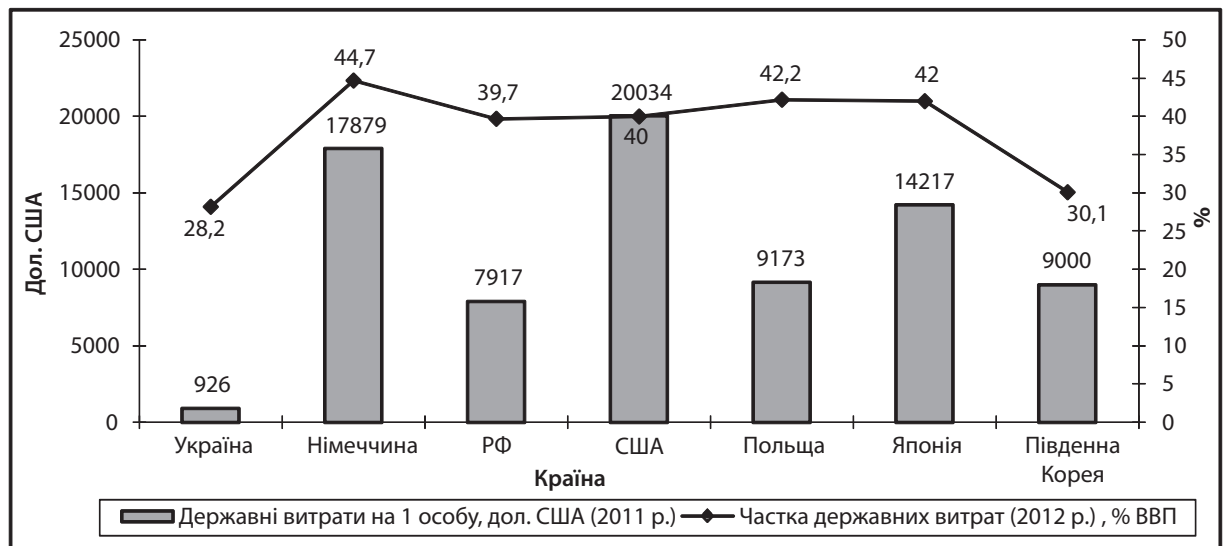

Рис. 2. Частка державних витрат (% ВВП) та величина державних витрат з розрахунку на душу населення

Джерело: [14].

Цікавий приклад інтегрованої політики щодо державної ролі в економіці демонструють країни ЄС. Якщо в окремих країнах переважає перерозподіл ВВП на фінансування, насамперед соціальної сфери, обороноздатності держав та реалізації пріоритетних економічних програм, бюджетна політика інтеграційного угруповання в цілому спрямована на акумуляцію частини коштів національних бюджетів та інших фінансових ресурсів для фінансового забезпечення виконання спільних для всіх країн – учасниць блоку регіональних політик [7]. Підтверджується можливість використання позитивного досвіду в цій сфері на прикладі Південної Кореї [11].

Узагальнення досвіду країн ЄС [1, 4, 7, 9] дало можливість сформулювати такі принципи розробки формування бюджету в контексті реалізації стратегії сталого розвитку: організація широких консультацій з громадянським суспільством, особливо з тими верствами, доходи яких особливо залежать від бюджетного процесу; розробка реальних цілей на основі прозорості формування бюджету країни; забезпечення відповідальності державного сектора за ризики, пов'язані з його діяльністю; урахування інтересів майбутніх поколінь.

Основним методом управління державним бюджетом є програмно-цільовий метод. Програмно-цільовий метод бюджетування – це процес відбору пріоритетних цілей суспільного розвитку, розробки взаємопов'язаних заходів, виходячи із завдань, визначених строків за умови відповідного забезпечення ресурсами [8, с. 216]. Фактично програмно-цільовий метод бюджетування можна розглядати як інструмент реалізації стратегічного підходу до управління розвитком національного господарства.

Саме тому структура бюджету країни окремого року надає інформацію щодо стратегії, яка реалізується в даній країні.

Величина державних витрат у країні визначається масштабами економіки та розраховується, для потреб аналізу, як частка від ВВП. Відповідно ресурс, який дер-

жава використовує, може збільшуватися в умовах зростання економіки або за рахунок більшого перерозподілу ВВП. Наведемо основні показники, які визначають завдання державної політики в Україні в контексті забезпечення сталого розвитку та характеризують умови повноцінного застосування програмно-цільового підходу в бюджетуванні сталого розвитку (табл. 1).

Представлені дані свідчать про системні проблеми бюджетного процесу, на вирішення яких повинне бути спрямоване програмно-цільове бюджетування.

1. Показники бюджетного процесу плануються, що піднімає актуальність питання вдосконалення методів розробки планів. Однак, по-перше, планові величини державного бюджету ні за доходами, ні за витратами по факту не виконуються. По-друге, планові показники за витратами на 15–20% перевищують планові показники за доходами, а це означає, що формування бюджету здійснюється на основі порушення економічної логіки процесу: не доходи визначають витрати, а витрати вимагають формування адекватного потребам обсягу доходів, у тому числі за рахунок запозичень. Тому ключовою проблемою не лише формування, але і планування державного бюджету є ігнорування Україною базисного принципу жити відповідно до «можливостей». Фактично в Україні склалася ситуація, коли вихідною умовою бюджетного планування є величина державних витрат, а в умовах значного падіння ВВП (порівняно з 1991 р.) це негативно впливає на стійкість розвитку національної економіки.

2. Темпи зростання видатків з державного бюджету перевищують темпи зростання доходів та ВВП. Основною для зростання видатків повинен бути приріст доходів, а економічне підґрунтя для зростання доходів може бути забезпечений зростанням ВВП.

3. Частка ВВП, яка перерозподіляється через державний бюджет, складає за даними 2014 р. 27,5%, має незначну тенденцію до зниження, однак це свідчить більше про труднощі з формуванням доходів, ніж про зменшення витрат.

Показники Державного бюджету України

Показник	2010 р.		2011 р.		2012 р.		2013 р.		2014 р.		2015 р.*
	План	Факт	План	Факт	План	Факт	План	Факт	План	Факт	План
Доходи, млрд грн	249,3	240,6	313,4	314,6	383,0	346,1	360,0	339,2	377,7	357,1	475,9
Відсоток виконання плану, %	96,5		100,3		90,3		94,2		94,5		–
Видатки, млрд грн	324,8	303,6	354,2	333,5	427,0	395,7	432,9	403,5	461,2	430,2	527,9
Відсоток виконання плану, %	93,5		94,2		92,7		93,2		93,3		
ВВП у фактичних цінах, млрд грн	1079,4		1299,9		1404,7		1465,2		1566,7		1980,8
Частка державних видатків у ВВП, %	28,1		25,7		28,2		27,5		27,5		26,6
Капітальні видатки, млрд грн	3,6		20,6		29,0		17,8		7,4		–
частка у видатках, %	1,2		6,2		7,4		4,5		1,8		–
Витрати на освіту, млрд грн	28,8		27,2		30,2		30,9		28,7		–
частка у видатках, %	9,5		8,2		7,6		7,7		6,7		–
Державний та гарантований державою борг, млрд грн	432,3		473,1		515,5		584,4		1100,6		1804,5
Співвідношення боргу до ВВП, %	39,9		35,9		36,6		40,2		70,3		91,1
Видатки на обслуговування боргу, млрд грн	15,5		23,1		24,1		31,7		48,0		–
частка у видатках, %	5,1		7,0		6,1		7,9		11,2		18,4
Видатки з Державного бюджету України на фінансування пенсійних програм, млрд грн	64,0		58,3		64,5		83,2		57,2		80,9
частка у видатках, %	21,1		17,5		16,3		20,7		13,3		15,4
у тому числі на фінансування:											
Дефіциту Пенсійного фонду, млрд грн	26,6		17,8		15,3		21,7		17,1		18,9
частка у ВВП, %	2,5		1,4		1,1		1,5		1,1		1,0
Дефіцит НАК «Нафтогаз», млрд грн	12,9		20,6		15,2		24,8		67,4		58,0
частка у ВВП, %	1,2		1,6		1,1		1,7		4,3		3,1
Дефіцит бюджету, млрд грн	64,4		23,6		53,4		64,7		60,1		63,7
частка у ВВП, %	6,0		1,9		3,8		4,5		3,9		3,3

Джерело: [5].

4. Джерелом фінансування державних витрат, які перевищують доходи, були, у тому числі, запозичення, що призвело до суттєвого зростання не лише боргів, а й витрат на їх обслуговування. Як наслідок, співвідношення боргів до величини ВВП ще у 2014 р. перевищили величину 60%, а в першому півріччі 2015 р., за даними НБУ, обсяг боргу проти ВВП зріс із 95,1% до 122,8% ВВП [6]. Частка витрат на обслуговування боргу у 2015 р. має досягнути 18,4% усіх державних витрат. Це приклад,

коли запозичення не лише не виконали ролі інвестиційного важеля зростання, а фактично фінансують поточне та раніше здійснене споживання. Україна повністю ігнорує відоме «золоте» правило фіскальної політики, яке наголошує на тому, що державні запозичення повинні спрямовуватися виключно на інвестиції, а не на фінансування поточних видатків [2].

5. У складі витрат відбуваються негативні, з точки зору забезпечення розвитку, структурні зміни. Так, про-

тягом останніх років суттєво знизилась частка витрат, які спрямовані на сталий розвиток – капітальних витрат (з 7,4% у 2012 р. до 1,8% у 2014 р.), витрат на освіту (з 9,5% у 2010 р. до 6,7% у 2014 р.). Таким чином, витрати розвитку є меншими порівняно навіть лише з витратами на обслуговування боргу. Це приклад, коли запозичення не лише не виконали ролі інвестиційного важеля зростання, а фактично фінансують поточне та раніше здійсненне споживання.

6. Значимою статтею державних витрат є видатки на фінансування дефіциту Пенсійного фонду, який вже вираховують у відсотках від ВВП і який складає протягом досліджуваного періоду від 1,1 до 2,5%. Окрім чітко прописаного дефіциту у складі видатків бюджету міститься стаття – фінансування пенсійних програм, які слід вважати додатковим тиском на бюджет непродуктивних, з точки зору зростання, витрат. Ці витрати разом з величиною дефіциту складають 3–20% від загальних витрат. Основною причиною такого стану речей є нереформована пенсійна система, яка не лише не здатна досягнути стану самофінансування, а й створює додаткове та суттєве навантаження на бюджет України.

7. Критичних обсягів досягнуло і фінансування державою дефіциту НАК «Нафтогазу»: у 2014 р. – 4,3% ВВП. Ігнорування проблем переходу на ринкові тарифи, низька енергоефективність, корупція – усе це призвело до актуалізації завдань прискореного розвитку.

Загалом складається суперечлива ситуація: зважаючи на абсолютну величину державних витрат (особливо в порівнянні з іншими країнами), слід забезпечити їх зростання; однак комплекс проблем, які супроводжують формування державного бюджету, визначає неможливість застосування простих рішень та потребує врахування поточних проблем і стратегічних завдань. Саме тому, на нашу думку, слід якнайшвидше перейти на застосування програмно-цільового підходу, який дасть можливість збалансувати перспективні цілі, наявні можливості та запровадити систему підбору найбільш ефективних інструментів фіскальної політики.

Застосування програмно-цільового підходу в процесі формування бюджету та забезпечення орієнтації на прискорення економічного зростання має суттєві обмеження:

- ✦ *по-перше*, бюджет України вибудовується на принципах «виживання», а не спрямування на довгостроковий сталий розвиток;
- ✦ *по-друге*, пошук джерел фінансування державних видатків усі роки відбувався не за рахунок реформування державного сектора та підвищення ефективності державних витрат, а в залученні запозичень;
- ✦ *по-третє*, держава опинилася в умовах вимушеного ігнорування витрат розвитку, оскільки в бюджеті є статті, за якими зменшення витрат є соціально непопулярним.

На фоні лише дещо нижчого рівня державного перерозподілу ВВП величина державних витрат в абсолютному вираженні в Україні є в рази нижчою порівняно з іншими країнами світу. Все це свідчить про необхідність негайного оздоровлення державних фінансів.

Основним механізмом відновлення ролі державних фінансів у забезпеченні сталого розвитку економіки країни, що застосовується у більшості країн світу [3, 7], є бюджетна консолідація, завдання якої є, перш за все, зменшення та впорядкування державних витрат, удосконалення пенсійної системи, введення тимчасових податків. Ключовими аргументами на користь бюджетної консолідації є такі: збільшити обсяг державних витрат в Україні є неможливим, оскільки економіка знаходиться в кризовому стані і це лише збільшить дефіцит бюджету; збереження існуючої структури витрат не забезпечить запуск внутрішніх чинників виходу на траєкторію сталого розвитку.

ВИСНОВКИ

Масштаби впливу держави на економіку через перерозподіл ВВП значною мірою впливає на показники зростання, однак це лише один з факторів. Економічна свобода ведення бізнесу, податкова та грошово-кредитна політика, регуляторні інститути та безпека приватної власності, інші чинники мають значний вплив на економічну динаміку. Тому для України слід розглядати жорсткі заходи програмно-цільового бюджетування в розрізі короткострокового та довгострокового періодів часу, які носять комплексний та стратегічний характер.

У *короткостроковій перспективі* стратегічне значення має мета збалансування державного бюджету задля повернення основних показників до рівня 3–60. Цього можна досягнути за рахунок: зменшення фонду оплати праці в суспільному секторі за рахунок скорочення персоналу та приведення його кількості до об'єктивно необхідного рівня; скорочення неефективних витрат за рахунок реформування пенсійної системи, тарифної політики; забезпечення прозорості формування бюджету; залучення зовнішніх кредитних ресурсів, однак виключно за умови реалізації «золотого» фіскального правила.

У *довгостроковій перспективі* основна мета стратегії фіскальної політики держави в сучасних умовах полягає в забезпеченні ефективної та довгострокової стійкості державних фінансів, яка, у свою чергу, повинна забезпечити сталий економічний розвиток та високу якість життя. Консолідація державних фінансів має, відповідно, передбачати: поступову зміну пріоритетів державних витрат із соціальної підтримки на стимулювання розвитку бізнес-середовища, освіти та інноваційної активності; забезпечення ефективності державних видатків усіх видів; вирішення проблеми безробіття та забезпечення достатнього рівня життя. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Бауманн Е. Стандарти Європейського Союзу у сфері державних фінансів / Е. Бауманн // Фінанси України. – 2013. – № 12. – С. 21–32.
2. Длугопольський О. В. Фіскальна консолідація як реакція на світову фінансово-економічну кризу: особливості застосування правил і норм у країнах ЄС та Латинської Америки / О. В. Длугопольський // Наукові записки. Серія «Економіка». – 2013. – Випуск 23. – С. 26–32.
3. Зайчикова В. Фінансові інструменти політики стабілізації державних фінансів в зарубіжних країнах / В. Зайчикова

// Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2013. – № 8 (149). – С. 36–41.

4. Запатріна І. Формування фінансової політики держави: Євроінтеграційний вимір / Ірина Запатріна // Вісник КНТЕУ. – 2012. – № 2. – С. 59–73.

5. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/>

6. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/>

7. Поручник А. Процеси бюджетної консолідації в Європейському Союзі / А. Поручник, А. Кулай // Міжнародна економічна політика. – 2015. – № 1 (22). – С. 5–26.

8. Яруллин Р. Р. Реализация программно-целевого формирования бюджетов субъектов Российской Федерации / Р. Р. Яруллин // Актуальные проблемы экономики и права. – 2014. – № 4. – С. 215–221.

9. Alexiou, C. (2009). Government Spending and Economic Growth: Econometric Evidence from the South Eastern Europe (SEE) / C. Alexiou // Journal of Economic and Social Research. – No. 11 (1). – P. 1–16.

10. Carlstrom, C. (1991). Government Consumption, Taxation, and Economic Activity / C. Carlstrom, J. Gokhale // Federal Reserve Bank of Cleveland Economic Review. – 3rd Quarter. – P. 28–45.

11. Kim, J. M. From Line-item to Program Budgeting Global Lessons and the Korean Case Korea institute of public finance / J. M. Kim [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www1.worldbank.org/publicsector/pe/bookprogrambudget.pdf>

12. Mitchell, D. J. (2005). The Impact of Government Spending on Economic Growth [http / D. J. Mitchell](http://www.heritage.org/research/reports/2005/03/the-impact-of-government-spending-on-economic-growth) [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.heritage.org/research/reports/2005/03/the-impact-of-government-spending-on-economic-growth>

13. Ram, R. (1986). Government Size and Economic Growth: A New Framework and Some Evidence from Cross-Section and TimeSeries Data / R. Ram // The American Economic Review. – No. 76 (1). – P. 191–203.

14. OECDFactbook [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.oecd.org/publications/factbook/>

REFERENCES

Alexiou, S. "Government Spending and Economic Growth: Econometric Evidence from the South Eastern Europe (SEE)". *Journal of Economic and Social Research*, no. 11 (1) (2009): 1-16.

Baumann, E. "Standarty levopeiskoho Soiuzu u sferi derzhavnykh finansiv" [EU standards in the area of public finances]. *Finansy Ukrainy*, no. 12 (2013): 21-32.

Carlstrom, C., and Gokhale, J. "Government Consumption, Taxation, and Economic Activity". In *Federal Reserve Bank of Cleveland Economic Review*, 28-45, 1991.

Dluhopolskyi, O. V. "Fiskalna konsolidatsiia iak reaktsiia na svitovu finansovo-ekonomichnu kryzu: osoblyvosti zastosuvannia pravyl i norm u krainakh YeS ta Latynskoi Ameryky" [Fiscal consolidation in response to the global financial and economic crisis, especially the application of rules and regulations in the EU and Latin America]. *Naukovi zapysky. Seriya «Ekonomika»*, no. 23 (2013): 26-32.

Kim, J. M. "From Line-item to Program Budgeting Global Lessons and the Korean Case Korea institute of public finance". <http://www1.worldbank.org/publicsector/pe/bookprogrambudget.pdf>

Mitchell, D. J. "The Impact of Government Spending on Economic Growth [http](http://www.heritage.org/research/reports/2005/03/the-impact-of-government-spending-on-economic-growth)". <http://www.heritage.org/research/reports/2005/03/the-impact-of-government-spending-on-economic-growth>

Ofitsiyni sait Ministerstva finansiv Ukrainy. <http://www.minfin.gov.ua/>

Ofitsiyni sait Natsionalnoho banku Ukrainy. <http://www.bank.gov.ua/>

OECDFactbook. <http://www.oecd.org/publications/factbook/>
Poruchnyk, A., and Kulai, A. "Protsesy biudzhethnoi konsolidatsii v Yevropeiskomu Soiuzi" [The process of fiscal consolidation in the European Union]. *Mizhnarodna ekonomichna polityka*, no. 1 (22) (2015): 5-26.

Ram, R. "Government Size and Economic Growth: A New Framework and Some Evidence from Cross-Section and TimeSeries Data". *The American Economic Review*, no. 76 (1) (1986): 191-203.

Yarullin, R. R. "Realizatsiia programmno-tselevogo formirovaniia biudzhetrov subektov Rossiyskoy Federatsii" [Implementation of program-oriented budgeting of the Russian Federation]. *Aktualnye problemy ekonomiki i prava*, no. 4 (2014): 215-221.

Zaichykova, V. "Finansovi instrumenty polityky stabilizatsii derzhavnykh finansiv v zarubizhnykh krainakh" [Financial instruments of public finance stabilization policy in foreign countries]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka*, no. 8 (149) (2013): 36-41.

Zapatrina, I. "Formuvannia finansovoi polityky derzhavy: Yevrointehratsiyni vymir" [Formation of financial policy, European integration dimension]. *Visnyk KNTEU*, no. 2 (2012): 59-73.